

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 15649/2024
16.01.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Татјане Матковић Стефановић, председника већа, судије Татјане Ђурица и Весне Мاستиловић, чланова већа, у парници тужилаца 1. АА из ..., кога заступа законски заступник ББ из ..., 2. ВВ из ..., 3. ГГ из ..., 4. ДД из ... и 5. ЋЋ из ..., чији пуномоћник је Бранислав Рајић, адвокат из ..., против тужене Јеврејске општине Нови Сад из Новог Сада коју заступа Бојан Буха, адвокат из ... и уз учешће умешача Савез Јеврејских општина Србије из Београда коју заступа Илија Цаковић адвокат из ..., одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2383/2023 од 18.04.2024. године, у седници одржаној 16.01.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

I ОДБИЈА СЕ захтев Савеза Јеврејских општина Србије за учешће у овом поступку у својству умешача.

II УСВАЈА СЕ ревизија тужене, пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 2383/2023 од 18.04.2024. године **ПРЕИНАЧАВА** и пресуђује:

Одбија се жалба тужилаца као неоснована и пресуда Вишег суда у Зрењанину П 85/22 од 07.02.2023. године ПОТВРЂУЈЕ.

III Обавезују се тужиоци да туженој накнаде трошкове ревизијског поступка у износу од 90.000,00 динара у року од осам дана по пријему пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Зрењанину П 85/22 од 07.02.2023. године одбијен је тужбени захтев тужилаца којим су тражили да се обавезе тужена да са тужиоцима закључи споразум о преносу власништва на непокретностима и то: удела од 12815/81205 идеалних делова са катастарске парцеле број 2179/КО ..., укупне површине 8ха 12а 05м2 уписаној у ЛН број 1160 КО ...; удела од 19826/181521 идеалних делова са катастарске парцеле број 2026 КО ..., укупне површине 18 ха 15а и 21 м2 уписане у ЛН 1174 КО ...; удела од 132148/294269 идеалних делова са катастарске парцеле број 2183 КО ..., укупне површине 29ха 42а 69м2, уписаној у ЛН број 848 КО ...; 3/4 катастарске парцеле број 2176 КО ..., укупне површине 25ха 57а и 94м2, уписаној у ЛН број 848 КО ...; 3/4 катастарске парцеле број 1950 КО ... укупне површине 10ха 50а 97м2 уписаној у Лн број 848 ...; удела 57169/294073 са катастарске парцеле број 2027 КО ..., укупне површине 29ха 40а 73м2 уписаној у ЛН 848 КО ...; удела од 41456/124574 идеалних делова, са катастарске парцеле 2156 КО ..., укупне

површине 12ха 45а 74м2, уписаној у ЛН број 848 КО ..., а које непокретности су враћене туженој по основу правоснажног решења Агенције за реституцију Републике Србије број 46-000424/2019 од дана 30.10.2020. године, правоснажно и извршно од дана 19.11.2020. године, и да се пренесе на следеће стицаоце:

1) АА, из ..., удео од 3203/81205 идеалних делова са катастарске парцеле број 2179 КО ..., укупне површине 8ха 12а 05м2 уписаној у ЛН број 1160 КО ..., удео од 4957/181521 идеалних делова са катастарске парцеле број 2026 КО ..., укупне површине 18 ха 15а и 21м2 уписане у ЛН 1174 КО ..., удео од 33037/294269 идеалних делова са катастарске парцеле број 2183 КО ..., укупне површине 29ха 42а 69м2, уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 47462/255794 катастарске парцеле број 2176 КО ..., укупне површине 25ха 57а и 94м2, уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 19706/105097 катастарске парцеле број 1950 КО ..., укупне површине 10ха 50а 97м2, уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 68754/294073 идеалних делова, са катастарске парцеле број 2027 КО ..., укупне површине 29ха 40а 73м2 уписаној у ЛН 848 КО ..., удео од 27689/124574 идеалних делова, са катастарске парцеле 2156 КО ..., укупне површине 12ха 45а 74м2, уписаној у ЛН број 848 КО 2) ВВ, из ..., удео од 3204/81205 идеалних делова са катастарске парцеле број 2179 КО ..., укупне површине 8ха 12а 05м2 уписаној у ЛН број 1160 КО ..., удео од 4957/181521 идеалних делова са катастарске парцеле број 2026 КО ..., укупне површине 18 ха 15а и 21м2 уписане у ЛН 1174 КО ..., удео од 33037/294269 идеалних делова са катастарске парцеле број 2183 КО ..., укупне површине 29ха 42а 69м2, уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 47962/255794 катастарске парцеле број 2176 КО ..., укупне површине 25ха 57а и 94м2, уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 19706/105097 катастарске парцеле број 1950 КО ..., укупне површине 10ха 50а 97м2, уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 68754/294073 идеалних делова, са катастарске парцеле број 2027 КО ..., укупне површине 29ха 40а 73м2 уписаној у ЛН 848 КО ... и удео од 27689/124574 идеалних делова, са катастарске парцеле 2156 КО ..., укупне површине 12ха 45а 74м2, уписаној у ЛН број 848 КО 3) ГГ из ..., удео од 2136/81205 идеалних делова са катастарске парцеле број 2179 КО ..., укупне површине 8ха 12а 05м2 уписаној у ЛН број 1160 КО ..., удео од 3304/181521 идеалних делова са катастарске парцеле број 2026 КО ..., укупне површине 18 ха 15а и 21м2 уписане у ЛН 1174 КО ..., удео од 22024/294269 идеалних делова са катастарске парцеле број 2183 КО ..., укупне површине 29ха 42а 69м2, уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 31974/255794 катастарске парцеле број 2176 КО ..., укупне површине 25ха 57а и 94м2, уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 13136/105097 катастарске парцеле број 1950 КО ..., укупне површине 10ха 50а 97м2, уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 45837/294073 идеалних делова, са катастарске парцеле број 2027 КО ..., укупне површине 29ха 40а 73м2 уписаној у ЛН 848 КО ..., удео од 18459/124574 идеалних делова, са катастарске парцеле 2156 КО ..., укупне површине 12ха 45а 74м2, уписаној у ЛН број 848 КО 4) ЂЂ, из ..., удео од 2136/81205 идеалних делова са катастарске парцеле број 2179 КО ..., укупне површине 8ха 12а 05м2 уписаној у ЛН број 1160 КО ..., удео од 3304/181521 идеалних делова са катастарске парцеле број 2026 КО ..., укупне површине 18 ха 15а и 21м2 уписане у ЛН 1174 КО ..., удео од 22025/294269 идеалних делова са катастарске парцеле број 2183 КО ..., укупне површине 29ха 42а 69м2, уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 31974/255794 катастарске парцеле број 2176 КО ..., укупне површине 25ха 57а и 94м2, уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 13136/105097 катастарске парцеле број 1950 КО ..., укупне површине 10ха 50а 97м2, уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 45836/294073 идеалних делова, са катастарске парцеле број 2027 КО ..., укупне површине 29ха 40а 73м2 уписаној у ЛН 848 КО ..., удео од 18459/124574 идеалних делова, са катастарске парцеле 2156 КО ..., укупне

површине 12ха 45а 74м², уписаној у ЛН број 848 КО 5) ДД, из ..., удео од 2136/81205 идеалних делова са катастарске парцеле број 2179 КО ..., укупне површине 8ха 12а 05м² уписаној у ЛН број 1160 КО ..., удео од 3304/181521 идеалних делова са катастарске парцеле број 2026 КО ..., укупне површине 18 ха 15а и 21м² уписане у ЛН 1174 КО ..., удео од 22025/294269 идеалних делова са катастарске парцеле број 2183 КО ..., укупне површине 29ха 42а 69м², уписаној у ЛН број 848 КО ...; удео од 31974/255794 катастарске парцеле број 2176 КО ..., укупне површине 25ха 57а и 94м², уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 13138/105097 катастарске парцеле број 1950 КО ..., укупне површине 10ха 50а 97м², уписаној у ЛН број 848 КО ..., удео од 45836/294073 идеалних делова, са катастарске парцеле број 2027 КО ..., укупне површине 29ха 40а 73м² уписаној у ЛН 848 КО ...; удео од 18460/124574 идеалних делова, са катастарске парцеле 2156 КО ..., укупне површине 12ха 45а 74м², уписаној у ЛН број 848 КО ..., те да у супротном пресуда замењује уговор о преносу непокретности тако што се на основу исте тужиоци могу укњижити као власници са напред одређеним уделима на предметним непокретностима без икакве сагласности тужене. Обавезана је тужена и да им накнади трошкове парничног поступка у износу од 202.400,00 динара у року од 15 дана по пријему пресуде.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 2383/2023 од 18.04.2024. године жалба тужилаца је усвојена па је преиначена пресуда Вишег суда у Зрењанину П 85/22 од 07.02.2023. године тако што је тужбени захтев усвојен у целини и обавезана тужена да тужиоцима накнади трошкове поступка у износу од 318.000,00 динара у року од 15 дана.

Против правноснажне другостепене пресуде тужена је благовремено, преко пуномоћника адвоката, уложила ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. Закона о парничном поступку и погрешне примене материјалног права. Наводи да су власници одузете непокретне имовине били ЕЕ и ЖЖ (рођена ...), који су као такви и били уписани у земљишним књигама у ЗКУЛ број .. и .. КО ..., да се у административном поступку пред Месним народном одбору нису могли утврђивати наследници лица од којих се одузима имовина због чињенице да су се власници водили као нестали и није била утврђена чињеница њихове смрти, да се круг законских наследника може утврђивати само у судском поступку при чему претходник тужилаца није била једини наследник. Указује да је решењем Агенције за реституцију утврђено да је имовина одузета од ЕЕ и ЖЖ што значи да суд није имао било каквог основа да у побијаној одлуци другачије утврђује ову битну чињеницу.

Тужиоци су поднели одговор на ревизију којим оспоравају основаност ревизијских разлога и тачност ревизијских навода па у смислу навода одговора на ревизију предлажу да се ревизија као неоснована одбије. У битном, наводе да је месни народни одбор имао овлашћења да утврди ко је стварни власник, да је у одлуци навео да је власник правни претходник тужилаца од којих је имовина и одузета.

Поднеском од 21.10.2024. године Савез Јеврејских општина Србије предложио је да му суд дозволи учешће у својству умешача на страни туженог уз образложење да је Савез кровна организација јеврејске заједнице, те да отуда има правни интерес за учешће у поступку у својству умешача.

Одредом члана 215. став 1. Закона о парничном поступку прописано је да лице које има правни интерес да у парници која тече међу другим лицима једна од странака успе може да се придружи овој странци. Према одредби чл. 219. став 1. Закона о парничном поступку, ако правно дејство пресуде треба да се односи на умешача он има својство јединственог супарничара (члан 210).

У конкретном случају Савез Јеврејских општина Србије нема својство јединственог супарничара па је у обавези да учини вероватним постојање правног интереса за учешће у парници. Правни интерес постоји уколико би пресуда у овој правној ствари посредно утицала на правни положај умешача. Интервенијент постојање правног интереса није учинио вероватним. Чињеница да је, како је навео, кровна организација није од утицаја с обзиром да је тужена правно лице које је на основу одредбе чл. 13 Закона о отклањању последица одузимања имовине жртвама Холокауста која немају живих законских наследника („Сл. Гласник РС“ бр. 13/16) једина активно легитимисана да подноси захтев за враћање одузете имовине која нема власника. Стога је, имајући у виду наведено као и чињеницу да се не ради о умешачу са положајем јединственог супарничара у смислу члана 210. и 219. Закона о парничном поступку, применом одредбе члана 216. истог прописа одлучено као у ставу првом.

Одлучујући о основаности ревизије у границама одређеним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку Врховни суд је нашао да је ревизија тужене основана.

У поступку доношења побијане пресуде није учињена апсолутна битна повреда из одредбе члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју овај суд пази по службеној дужности.

Из чињеничног стања утврђеног пред првостепеним судом произилази да је дана 24.01.1946. године Месни Народни Одбор ... донео Одлуку број 58, у којој је наведено: да је донета у предмету ЕЕ и његове жене ЖЖ несталих за време рата и наследника им кћери ЗЗ из ..., у поступку утврђивања објеката аграрне реформе на поседима ЕЕ и ЖЖ које наслеђује кћи ЗЗ из ...; да се наследница ЗЗ сматра једним власником, да је наследница неземљорадник, да се посед сматра великим и пада под удар аграрне реформе и унутрашње колонизације по члану 3 став 1 Закона о Аграрној реформи и унутрашњој колонизацији, па се посед (парцеле ближе идентификоване изреком) одузимају у целини заједно са свим зградама и просторијама на њима, са целокупним живим и мртвим пољопривредним инвентаром који се затекао у поседу на дан 28.08.1945. године, без икакве надокнаде наследници, а у корист земљишног фонда. Одлуком Окружног Аграрног суда у Новом Саду број 601 од 01.02.1946. године, потврђена је одлука МНО у ... број 58 од 24.01.1946. године а у истој је констатовано да против одлуке МНО ... број .. од 24.01.1946. године жалба није поднета. У земљишним књигама на одузетим парцелама било је уписано или власништво ЕЕ, ожењеног ЖЖ или као власништво ЕЕ и супруге ЖЖ са по ½. Јеврејска Општина Нови Сад поднела је Агенцији за реституцију захтев за враћање имовине одузете ЕЕ, ЖЖ рођ. ... и ЗЗ, у ком поступку је донето решење број 46-0004244/2019 од 30.10.2020. године којим је усвојен захтев и туженој је враћено друго одговарајуће пољопривредно земљиште у КО ..., а по основу одредби Закона о отклањању последица одузимања имовине жртвама Холокауста које немају живих законских наследника („Сл. гласник РС" број 13/2016), Закона о враћању одузете имовине и обештећењу („Сл. Гласник РС" број 72/11). Решењем јавног бележника

Мајсторовић Манета из ... број УПП 31-22, судски број 18 0.3643/21 од 07.03.2022. године, у оставинском поступку иза покојне ИИ, бивше из ..., од оца ЕЕ и мајке ЖЖ, рођене 08.04.1896. године у ..., за наследнике на заоставштини коју чине права по основу решења Агенције за реституцију број 46-000-424/2019 од 30.10.2020. година, које је правноснажно и извршно даном 19.12.2020. године, оглашени су: АА, унук оставиље у 6/24 дела; ВВ, унука оставиље у 6/24; ГГ унука оставиље у 4/24 дела; ДД, унук оставиље у 4/24 дела и ЂЂ, унук оставиље у 4/24 дела. Тужиоци су се обратили Јеврејској Општини Нови Сад са захтевом да им се имовина, враћена решењем Агенције Јеврејској општини Нови Сад, пренесе у власништво. Налазећи да ИИ није била једини наследник ЕЕ и ЖЖ рођене ... који су имали још законских наследника и да би тужиоци имали право само на сразмерни део враћене имовине, тужена је уговором тужиоцима пренела својину на $\frac{1}{4}$ враћених непокретности.

Утврђено је и да су ЕЕ и ЖЖ рођ. ..., осим ИИ (рођене ...) 33, имали још три ћерке, ЈЈ, КК и ЛЛ. ЈЈ, рођена 01.06.1899. године, удала се за ЉЉ, са којим је имала троје деце ММ, НН и ЊЊ. Рат су преживели двоје – једна ћерка и син ЊЊ. Ћерка КК је рођена 11.10.1890. године и удала се за ОО. Они се не налазе ни на једном списку жртава, иселили су се из тадашње Југославије у непознату државу и о њима, као и о њиховим наследницима, до данас нема других сазнања. Ћерка ЛЛ рођена је 14.02.1892. године удала се за ПП те о њој и њеним евентуалним наследницима нема било каквих сазнања. 33 (рођена ...), идентично са ..., је имала две ћерке РР и СС, а РР је имала двоје деце и то тужиоце АА и ВВ, а СС троје деце, тужиоце ГГ, ДД и ЂЂ, који су оглашени за наследнике пок. 33(рођене ...), наведеним решењем Јавног бележника бр. УПП. 31-22 од 07.03.2022. године.

Такође је утврђено да су ЕЕ, ЉЉ (зет ЕЕ и ЖЖ) и његова супруга ЈЈ (кћи ЕЕ и ЖЖ), као и њихова кћи ММ, (унука ЕЕ и ЖЖ), депортовани од стране фашистичког окупатора 1944. године и да се нису вратили. Из потврде Јеврејске црквене Општине, НН и др ЊЊ једина су преживела деца др ЉЉ и његове жене ЈЈ, рођене Наследници ЈЈ рођене ... су пред Среским судом у Новом Саду у току 1946. године покренули поступак за проглашење несталих лица за умрле и то др ЉЉ, ЈЈ, ММ и ЕЕ. Закључком Среског суда за Град Нови Сад број ВП 566/46 од дана 04.12.1946. године, проглашени су за умрла лица: др ЉЉ као дан смрти утврђен је 20.07.1944. године а место смрти Аушвиц, за ЈЈ као дан смрти утврђен је 20.07.1944. године а као место смрти Аушвиц, за лице ММ (од оца ЉЉ и мајке ЈЈ рођене ...), као дан смрти утврђен је 10.10.1944. године а као место смрти Аушвиц а за лице ЕЕ, ожењен са ЖЖ, као дан смрти утврђен је 29.05.1944. године а као место смрти Аушвиц. Поступак доказивања смрти несталих лица покренуло је лице др ЊЊ, рођак несталих (син ЈЈ рођ. ...).

Код овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд одбија тужбени захтев са образложењем да су власници имовине одузете одлуком МНО ... од 24.01.1946. године били ЕЕ и ЖЖ а не њихова ћерка 33, да она није једина наследница те имовине јер кћи ЈЈ има из рата преживеле наследике НН и ЊЊ, те из разлога што је МНО ... донео одлуку иако претходно није спроведен оставински поступак при чему није био ни надлежан да решава у оставинском поступку.

Другостепени суд не прихвата изнето становиште већ закључује да је посед одузет 33. Образлаже да је 33, рођена ..., као Јеврејка преживела Други светски рат, да јој је спорном одлуком МНО ... одузета имовина по основу тада важећег Закона о аграрној

реформи и унутрашњој колонизацији а не за време рата, да се не може сматрати жртвом Холокауста што упућује на то да тужена није могла пред Агенцијом за реституцију да захтева враћање имовине, што је индиректно и признала јер је са 33 законским наследницима закључила уговоре којим им је пренела део те имовине. Закључује да је погрешно примењена одредба члана 21. став 3. Закона о отклањању последица одузимања имовине жртвама холокауста који немају живих законских наследника и првостепену пресуду преиначава и захтев усваја.

Одредбом члана 1. Закона о отклањању последица одузимања имовине жртвама холокауста које немају живих законских наследника („Сл. Гласник РС“ бр. 13/16) прописано је да овим законом, ради отклањања последица одузимања имовине жртвама холокауста које немају живих наследника, уређују се услови, начин и поступак враћања имовине одузете припадницима јеврејске заједнице који немају законских наследника и враћање одузете имовине организацијама које су у време одузимања биле у функцији јеврејске заједнице, за имовину која је одузета на територији Републике Србије за време Холокауста или на основу прописа из члана 2. Закона о враћању одузете имовине и обештећењу („Сл. Гласник РС“ бр. 72/11, 108/13, 142/14 и 88/15-УС). Одредбом члана 2. став 1. тачка 2. истог закона предвиђено је да под „имовином без наследника“ сматра се одузета имовина за коју није поднет захтев, односно за коју је захтев поднет од лица која нема активну легитимацију у смислу одредаба Закона о враћању одузете имовине и обештећењу, осим имовине за коју је обавезу обештећења бившег власника преузела страна држава по основу међународног уговора; под тачком 3. да појмом "бивши власник" подразумева се физичко лице које је било припадник јеврејске заједнице и власник у време одузимања; под тачком 5. предвиђено је да се појмом „јеврејска општина“ подразумевају регистроване јеврејске општине у Републици Србији, а под тачком 7. да појмом „савез“ подразумева се савез јеврејских општина Србије. Одредбом члана 3. истог закона предвиђено је да за потребе овог закона Холокауст представља време од 06.04.1941. године до 09.05.1945. године у коме су окупатори његови сарадници на територији данашње Републике Србије систематски прогонили и убијали припаднике јеврејске заједнице, уништавали и одузимали имовину јевреја, без обзира на њихово држављанство, и јеврејских организација, засновано на расистичким одредбама, прописима и актима нацистичког режима. Сагласно одредби члана 6. став 1. враћање имовина у натуралном облику спроводи се у складу са овим законом и Законом о враћању одузете имовине и обештећењу. Према одредби члана 13. захтев за враћање имовине у смислу овог закона подноси јеврејска општина. Одредбом члана 21. став 3. наведеног прописа предвиђено је да ако се преживели законски наследник бившег власника чија је имовина правноснажно враћена јеврејској општини, у складу са одредбама овог закона, обрати јеврејској општини са захтевом за пренос права својине на предметној имовини, јеврејска општина је дужна да, након што се утврди својство законског наследника бившег власника, пренесе преживелом законском наследнику у својину враћену непокретност у складу са уделом који му припада у складу са одредбама закона којим се уређује наслеђивање.

Одредбом члана 1. Закона о враћању одузете имовине и обештећењу прописано је да овим законом уређују се услови, начин и поступак враћања одузете имовине и обештећења за одузету имовину, која је на територији Републике Србије применом прописа о аграрној реформи, национализацији, секвеспрацији, као и других прописа, на основу аката о подржављењу, после 09.03.1945. године одузета од физичких и

одређених правних лица и пренесена у општенародну, државну, друштвену или задржну својину, а примењују се и на враћање имовине чије је одузимање последица Холокауста на територији која данас чини територију Републике Србије. Према одредби члана 2. став 1. тачка 2. истог прописа право на враћање имовине по одредбама овог закона може се остварити за имовину одузету и применом Закона о аграрној реформи и унутрашњој колонизацији („Сл. Гласник НРС“ бр. 39/45 и 4/46). Одредбом члана 3. став 1. тачка 10. прописано је да под појмом „бивши власник“ подразумева се физичко или правно лице које је било власник одузете имовине у моменту подржављења. Одредбом члана 47. став 1. истог закона прописано је да Агенција утврђује све чињенице и околности од значаја за одлучивање о захтеву и доноси решење којим утврђује корисника имовине која се враћа, односно за коју се даје обештећење, висину основице обештећења и аконтације из члана 37. овог закона, обвезника, начина и рокове за извршавање утврђених обавеза. У ставу 5. под тачком 2. прописано је да решењем из става 1. овог члана утврђује се корисник односно корисници и то законски наследници бившег власника – на основу правноснажног решења о наслеђивању бившег власника, ако такво решење постоји, а ако таквог решења нема, решењем ће се одредити корисници само у случају када из достављене документације могуће неспорно утврдити све законске наследнике. Према одредби из става 9. истог члана, решење Агенције из става 5. тачка 2. овог члана односно решења суда из става 8. овог члана о одређивању законских наследника бивших власника и њихових удела, важе само у поступку пред Агенцијом за остваривање права на враћање одузете имовине односно права на обештећење.

Одредбом чл. 394 Српског грађанског законика из 1844. године било је прописано да после смрти житеља српског добра његова, и права и обавезе, осим чисто личних, прелазе као наследство на другога, кога по реду закон опредељује, ако он уговором или завештањем није дугојачије уредио. Одредбом члана 400. било је одређено да ако нема мушке деце, но само би женске деце било, онда женска деца наслеђују заоставше имање очино све на равне части. Женско потомство дели са женским по праву представљања. Према одреди члана 413. жена по смрти мужа остаје као удовица на уживању добара мужевљих, и ужива заједно са онима, који су и за живота мужевља учествовали; нити у томе разлике има, била она у првом или другом или трећем и т. д. браку, и зародила се она с њим или не зародила.

Закон о неважности правних прописа донетих пре 06.04.1941. године и за време непријатељске окупације објављен је у Службеном Листу ФНРЈ број 86 од 25.10.1946. године, а према одредби члана 12. ступио је на снагу осмог дана од објављивања. У складу са одредбом члана 4. овог прописа правна правила садржана у законима и другим правним прописима поменутих у члану 2. овог закона, које у смислу члана 3. овог закона нису проглашена обавезним, могу се примењивати на односе који нису уређени важећим прописима само уколико нису у супротности са Уставом ФНРЈ, уставима Народних република, законима и осталим важећим прописима донетим од надлежних органа нове државе, као и са начелима уставног поретка Федеративне Народне Републике Југославије (ФНРЈ) и њених република.

Одредбом члана 18. Устава ФНРЈ од 31.01.1946. године у ставу 2. је зајемчено наслеђивање приватне својине и одређено да се право наслеђа уређује законом.

Основано се ревизијом указује да другостепени суд уопште није био овлашћен да цени правилност спроведеног поступка реституције и активну легитимацију туженог за учествовање у истом будући да су правна средства у том поступку жалба надлежном министарству и тужба Управном суду (управни спор). Свакако ваља напоменути да је Законом о отклањању последица одузимања имовине жртвама Холокауста које немају живих законских наследника уређено питање не само враћања имовине која је одузета за време Холокауста (од 06.04.1941. године до 09.05.1945. године) припадницима јеврејске заједнице и њиховим организацијама, а на расистичким основама или на основу прописа окупатора, већ се односи и на питање имовине одузете темељем послератних прописа нових власти – па и прописа о аграрној реформи. Доношење овог прописа уследило је након Терезинске декларације из 2009. године, са циљем да се отклоне последице одузимања имовине жртвама Холокауста које немају живих наследника, уз напомену да је и након тог периода имовина одузима на основу прописа таксативно наведених у чл. 2 Закона о враћању одузете имовине и обештећењу, којим су спровођене правнополитичке мере којима су ствари у приватној својини прешле у државну односно друштвену. Стим у вези одговарајућа јеврејска општина је овим законом (чл. 13) овлашћени предлагач враћања како имовине одузете за време Холокауста тако и оне одузете након ослобођења по прописима таксативно набројаним у чл. 2 Закона о враћању одузете имовине и обештећењу. Под имовином без власника, како је дефинисано, сматра се она за коју није поднет захтев за реституцију, па је животно могуће и да наследници постоје али да нису поднели захтев за враћање, што би довело до активне легитимације саме јеврејске општине. Управо зато је прописана обавеза јеврејске општине да ако се они појаве накнадно, њима пренесе имовину.

Даље, кључна спорност била је од кога је имовина одузета. Да ли од ЗЗ (тада ...), њених родитеља или од сво троје. За решење овог питања, у смислу правилног тумачења одлуке месног народног одбора, важне су и одредбе закона који је основ за враћање и на темељу ког је имовина пренета на тужену а то је Закон о отклањању последица одузимања имовине жртвама Холокауста које немају живих законских наследника. Управо он прописује да се бившим власником у смислу тог прописа сматра физичко лице које је било припадник јеврејске заједнице и власник у време одузимања имовине (чл. 2 ст. 1 тач. 3). Чињеница је да су као власници у земљишним књигама у моменту одузимања били уписани ЕЕ и супруга ЖЖ и то на неким парцелама само он а на неким обоје са по $\frac{1}{2}$ удела. ЕЕ је одлуком суда проглашен умрлим 04.12.1946. године - након доношења одлуке МНО ..., а као датум смрти одређен је дан 29.05.1944. године. Дакле у моменту одузимања он, према доцнијој декларацији суда, није био жив што значи да га наслеђују по закону, а у одсуству доказа о завештању, његове кћери на једнаке делове и то у погледу његове имовине – непокретности на којима је он био уписан као једини власник и на сувласничком уделу, будући да је на делу имовине био сувласник са супругом ЖЖ са по $\frac{1}{2}$. Са друге стране није било доказа да је спроведен поступак проглашења умрлом његове супруге ЖЖ која је била сувласник са $\frac{1}{2}$ удела на делу одузете имовине. Закључак је да је имовина одузета од ЖЖ која није проглашена умрлом и од свих наследника ЕЕ јер је у моменту смрти прешла на њих.

Чињеница је да из садржине решења МНО ... произилази да је донето у поступку утврђивања објекта аграрне реформе "на поседима ЕЕ и жене му ЖЖ а наслеђује кћи им ЗЗ" те да се ЗЗ сматра "једним власником" која није земљорадник.

Управо ова формулација је последица чињенице да у том моменту није било познато ни да ли су земљишнокњижни власници живи јер је и у уводу назначено да су "нестали". Надаље, према одредби члана 16. Закона о аграрној реформи и унутрашњој колонизацији месни народни одбор извршава све претходне радње потребне за одржавање расправе о еспропријацији односно прикупља податке о правном и фактичком стању поседа које спада под удар аграрне реформе, и у смислу чл. 17 извршава расправу ради утврђивања правног и фактичког стања на објектима аграрне реформе. Расправу одржава на месном збору аграрних интересената. Дакле, његово овлашћење није било да расправља заоставштину него да прикупи податке и утврди фактичко и правно стање па је, у конкретном случају, у време одлучивања једино могао имати податке који су тада постојали као тачни: да су власници ЕЕ и жена му ЖЖ који су се у том моменту водили као нестали, што је и констатовано у уводу одлуке, и да их наслеђује ЗЗ као у том моменту један познати наследник. Не и да њу огласи јединим наследником јер то није било у његовој надлежности нити је оставину и тада било могуће спровести пре него што је утврђено да оставилаца заиста има – да су преминули. Посебно не код општепознате чињенице да су се жртве Холокауста из логора враћале сукцесивно. То је у складу и са одредбом члана 21 Закона о уређењу народних судова који је донет 04.09.1945. године и који је у ставу 1 под б) прописао да су све ванпарничне ствари у надлежности среског суда. Другим речима, у време доношења спорне одлуке већ је успостављена надлежност среских судова за питања оставине, па исту није могао спровести месни народни одбор на расправи аграрних интересената, нити је то учинио јер не произилази из образложења одлуке.

Тачно је да је у истој одлуци МНО ЗЗ наведена као "један власник" али наведено треба тумачити у контексту одредбе члана 23. Закона о аграрној реформи и унутрашњој колонизацији према којој се "једним поседом" сматрају поседи који се налазе на више подручја а својина су истог правног или физичког лица, посед власника са његовим сувласничким деловима на другим поседима и као и делови поседа једног власника у више различитих сувласничких поседа. Према томе, то питање било је од значаја за оцену величине поседа и да ли потпада под удар реформе.

Зато, а и у одсуству оставинске расправе иза оба земљишно књижна власника, имовина није, нити је могла бити одузета само од кћери ЗЗ. ЕЕ и ЖЖ имали су четири кћери од којих је једна ЗЗ. ЈЈ, друга, оглашена је умрлом истом одлуком суда (04.12.1946. године) али са датумом смрти 20.07.1944. године, дакле након смрти ЕЕ, док за преостале две КК и ЛЛ нема података. Рат су сигурно преживела два потомка кћери ЈЈ – НН и ЊЊ по чијем захтеву је и вођен поступак проглашења умрлим. Закључак је да је иза власника у моменту одузимања било више наследника што директних што по праву представљања те да је имовина одузета свим наследницима на које је прешла мометном смрти власника, па чињеница да је само један од наследника био познат и означен у решењу МНО не значи да се могао сматрати јединим и самим тим власником целокупног поседа.

Следом реченог закључак је да се још увек нису стекли услови из одредбе чл. 21 став 3 Закона о отклањању последица одузимања имовине жртвама Холокауста које немају живих законских наследника за пренос преосталог дела имовине на тужиоце јер је потребно на законом прописан начин утврдити да су они једини наследници бивших власника, што тужбени захтев чини преурањеним. Чињеница да су им решењем јавног бележника пренета права по основу решења Агенције за реституцију не значи да им је пренета сва имовина обухваћена истим, већ да су се легитимисали

по праву представљања као потомци наследника првог наследног реда, чија права су одређена чл. 21 ст. 3 Закона о отклањању последица одузимања имовине жртвама Холокауста које немају живих законских наследника. Припада им део свог претходника. Штавише ни Агенција нема овлашћења да одређује наследника већ корисника реституиције и то само ако је из достављене документације могуће неспорно утврдити све законске наследнике. Али тада та одлука има правну снагу само у поступку пред Агенцијом за остваривање права на враћање одузете имовине односно права на обештећење (чл. 47 ст. 5 тач. 2 и ст. 9) Закона о враћању одузете имовине и обештећењу).

Сагласно изнетом, применом одредбе чл. 416 Закона о парничном поступку одлучено је као у изреци.

Туженој која је успела у спору припадају трошкови ревизијског поступка у износу од 90.000,00 динара за састав ревизије по АТ. Трошкови такси нису досуђени јер нису опредељени по висини на начин одређен одредбом чл. 163 ст. 2 Закона о парничном поступку.

Председник већа - судија
Татјана Матковић Стефановић

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић